

4.7 İletişimi Engelleyen Etmenler

Hedef

Öğrencilerin, iletişimi engelleyen etmenler ile sıkıntılı iletişim süreçlerinde nasıl davranılabileceği hakkında bilgi edinmesi ve bunları anlatması. Öğrencilerin stratejiler geliştirip iletişimsel eylem becerilerini güçlendirmesi.

7.-9. Sınıflar

45-60 dk.

Materyal:

Hazır hale getirilmiş bir yazı tahtası; "İletişimi Engelleyen Etmenler" başlıklı çalışma kâğıdının fotokopileri.

Süreç:

- Öğretmen çalışma başlamadan önce yazı tahtasına iletişimi engelleyen etmenlerin yer aldığı bir liste yazar (Çalışma kâğıdında yer alan koyu renkli kavramlara bakınız).
- Hazırlanan liste sınıfça incelenip yorumlanır. Öğrencilerden bir başlık düşünmeleri istenir. Uygun bir başlık bulunamaması halinde öğretmen "İletişimi Engelleyen Etmenler" önerir. İcap etmesi halinde ilgili maddeler, her bir öğrencinin bir sohbeti veya başka bir iletişim sürecini engelleme potansiyeli düşünülerek kontrol edilir. Öğrenciler bu hususta muhtemelen kişisel tecrübelerine sahip olacaktır.
- Bu aşamada, belirtilen davranış biçimlerinin ne tür etkilerde bulunabileceği hususunun bir rol oyunu çerçevesinde tecrübe edilmesi ve somutlaştırılması gerekir. İki farklı role ihtiyaç vardır: Normal bir sohbette (örn. okul veya hobiler hakkında) bulunmak isteyen bir kişi (A rolü) ile iletişim sürecini konuşmacının sözünü keserek, yersiz sorular sorarak ve buna benzer davranışlarda bulunarak mütemadiyen rahatsız eden bir kişi (B rolü). Şayet öğrencilerin yanlış anlama ihtimali yoksa birinci turda A rolü öğretmen tarafından üstlenebilir.
- Rol oyununun süresi 5 dakika ile sınırlıdır. B rolü sohbeti yönlendirmek ve akamete uğratmak istiyor; A rolü ise her seferinde birlikte sürdürmeye çalışıyor.
- Kısa tartışma/fikir yürütme/analiz; akabinde aynı oyunun farklı öğrencilerle 2-3 kez daha oynanması.
- Nihai değerlendirme: B rolünü oynayan öğrenciler kendilerini nasıl hissetti? A rolünü oynayan öğrenciler kendilerini nasıl hissetti? Sizce kültüre, cinsiyete veya yaş grubuna özgü iletişim şemaları veya iletişimi engelleyen etmenler var mıdır? İletişim sürecine zarar vermek isteyen bir kişinin olduğu durumlarda hangi stratejileri uyguluyorsunuz?
- Konunun pekiştirilmesi için "İletişimi Engelleyen Etmenler" başlıklı çalışma kâğıdı okunabilir.

İletişimi Engelleyen Etmenler	Bu iş böyle yapılır/yapılmasa daha iyi olur!
<p>Konuşmacının sözünü kesme:</p> <p>Konuşmacının sözünün kesilmesi bir iletişim sürecini akamete uğratabilecek en yaygın sebep olsa gerek. Sözü kesilen kişi, karşısındaki kişinin kendisini dinlemediği ve ciddiye almadığı hissine kapılır..</p>	<p>Karşındaki kişi konuşurken, örneğin kendine ve yaşadıklarına ilişkin yorumlarda bulunarak sürekli sözünü kes.</p>
<p>İstenmediği halde tavsiyelerde bulunma:</p> <p>Hiç kimse istemediği halde kendisine tavsiyede bulunulmasından hoşlanmaz. Örneğin: "Senin yerinde olsam ..." veya "Bana sorarsan ..." çoğu zaman tahrik edici bir etkiye sahip olur. Bu tür ifadeler şu anlama gelir: "Senden üstünüm". İstenmediği halde verilen tavsiyeler, karşında bulunan kişinin kendini çaresiz ve aptal hissetmesine yol açabilir.</p>	<p>Gereksiz yere çok sayıda tavsiyede bulun. Şu ifadeler çok uygundur: "Senin yerinde olsam ...", "Bence şöyle yapmalısın: ...", "Şöyle yapsan daha iyi olur: ...", "Bana sorarsan ..." vs.</p>
<p>Değerlendirmede bulunma:</p> <p>Karşındaki kişiye, sahip olduğu fikir ve duyguların yanlış olduğunu söylersen, bunları daha iyi bildiğin izlenimi yaratırsın. Böyle bir davranış çoğu zaman diğer kişinin savunma pozisyonu almasına veya kendini yaralanmış hissetmesine yol açar. Yaptığın değerlendirmeyi bütünüyle kişisel görüşün olarak ifade etmen ise uygun olur.</p>	<p>Karşındaki kişiyi ve söylediği her şeyi değerlendir. Değerlendirmede bulunma örnekleri: "... çok daha iyi olur", "Objektif olarak bakıldığında bu saçmalık ...", "Böyle kesinlikle olmaz ..." vs.</p>
<p>Yorumlama:</p> <p>Karşısındaki kişinin ifadelerini sürekli olarak yorumlayan ve analiz eden kişiler, meseleyi daha iyi bildiği ve muhatabını ciddiye almadığı izlenimi yaratır.</p>	<p>Karşındaki kişinin söylediği her şeyi analiz et. Örneğin şu şekilde: "Şöyle-böyle olduğunu düşünüyor ama yanılıyorsun", "Nasıl davranacağını bilmiyorsun işte" vs.</p>
<p>Hükmetme:</p> <p>Her zaman daha iyi veya daha ilginç bir şeyler anlatmak isteyen biriyle sohbet etmek insanın motivasyonunu düşürür. Sohbeta hükmetmeye çalışan kişinin muhatabı kısa bir süre içerisinde ya hayal kırıklığına uğrayarak geri çekilecek ya da agresif tepkiler verecektir.</p>	<p>Sohbeti kendi kontrolün altına al ve her şeyi daha iyi bildiğini ortaya koy: "Hayır, o öyle değil böyle ...", "Ben çok daha heyecanlı bir şey yaşadım".</p>
<p>Yersiz sorular sorma:</p> <p>Önce dinlemek yerine sürekli soru soran kişiler, karşısındaki kişiyi savunma pozisyonuna iterler. Çok fazla soru sorman halinde karşısındaki kişinin dikkatini dağıtır, güvensizlik ve kontrol izlenimi yaratırsın.</p>	<p>Tahrik edici bir üslupla soru üstüne soru sor: "Neden oraya girdin?", "Kiminle buluştun?", "Bu da ne demek?" vs.</p>
<p>Sorgulama, suçlama, itiraz etme:</p> <p>Karşısındaki kişinin söylediği her şeyi sorgulayan ve fikirlerini küçümseyen kişiler, ortak ve eşit bir iletişim sürecinin tesis edilmesini imkânsız kılar.</p>	<p>Karşındaki kişiye sürekli itiraz et ve ne kadar yanlış düşündüğünü söyle: "Haksızsın", "Mümkün değil", vs.</p>
<p>Eleştirme, hakaret etme, aşağılama:</p> <p>Olumsuz, alaycı, kötü niyetli veya iğneleyici yorumlar ukala izlenimi yaratır ve moral bozucu bir etkide bulunur. Hiç kimse hakarete uğradığı ve küçümsendiği bir sohbeti sürdürmek istemez.</p>	<p>İğneleyici ve olumsuz ifadeler kullan, örn.: "Süper akıllı olduğunu düşünüyorsun herhalde", "Sen zaten ne zaman insanlardan anladın ki" vs.</p>